

कृषि विज्ञान केंद्र

वाघापुर रोड, यवतमाळ – ४४५ ००१ (म.ग.)

दुर्भागी क्र. (०७२३२) – २४८२३५

E-Mail – pckvkytl@yahoo.co.in

Website www.kvkyavatmal.pdkv.ac.in

पिक उत्पादकता वाढीची सूत्रे – तूर

१	योग्य जमिनीची निवड	मध्यम ते भारी, पाण्याचा योग्य निचरा होणारी जमीन निवडावी. चोपण व आम्ल युक्त जमिनीत हे पिक येत नाही.
२	सैद्धिय खताचा वापर (भरखते)	हेक्टरी १० ते १२ गाडया चांगले मुरलेले शेणखत अथवा कंपोस्ट खत शेवटच्या वर्खराच्या वेळी द्यावे.
३	मुलस्थानी मृद व जल संधारण	अनियमीत व खंडीत पावसावर उपाय म्हणुन उताराला आडवी मशागत व कंटूर पध्दतीने पेरणी करावी.
४	आंतरपिक पध्दतीचा अवलंब करावा	मध्यम भारी जमिनीत तुर + सोयाबिन (१:२ ओळ). कोरडवाहू शेती पध्दतीत सोयाबिन+ज्वारी+तुर (६:२:१ / ९:२:१ ओळ), बिबिएफच्या माध्यमातुन ४ तास सोयाबीन + १ तास तुर या पध्दतीचा वापर करावा किंवा तूरीची सलग पध्दतीने लागवड करावी.
५	वाणाची निवड	शिफारसीत अधिक उत्पादन देणाऱ्या सुधारित वाणाची निवड करावी. बियाणे दर्जेदार (निरोगी व जोमदार) असावे. तूर पिकाच्या अधिक उत्पादन देणारे वाण: जमिनीच्या मगदूरा प्रमाणे वाणाची निवड करावी. भारी जमिनीसाठी किंवा मध्यम जमिन परंतु ओलीत व्यवस्था असलेल्या जमिनीसाठी उशीरा तयार होणाऱ्या वाणाची निवड करावी त्यामध्ये बिएसएमआर–७३६, आयसीपीएल–८७११९, मध्यम कालावधीचे वाण बिडीएन–७१६, पिकेव्ही तारा, विपुला, बिडीएन–७०८ व एकेटी–८८११ या वाणांची निवड मध्यम ते भारी जमिनीसाठी करावी. ओल्या हिंग्व्या शेंगा विक्रिसाठी आयसीपीएल–८७ किंवा फूले राजेश्वरी या अती लवकर येणाऱ्या वाणाची निवड करावी.
६	बिजप्रक्रिया	पेरणीपूर्वी प्रतिक्लिलो बियाण्याला कार्बोक्झीन ३७.५% + थायरम ३७.५% (मिश्रघटक) ३ ग्रॅम व ५ ग्रॅम ट्रायकोडर्माची प्रक्रिया करावी. याप्रक्रियेनंतर शेवटी रायझोबियम व पीएसबी युक्त लिक्वीड कन्सोर्सीया १० मिली प्रती किलो बियाण्यास पेरणीपूर्वी २ ते ३ तास अगोदर लावावे. मर रोग बाधीत क्षेत्रामध्ये पिकाची फेरपालट करावी, मर रोग प्रतीबंधक वाणाचा वापर करावा, ट्रायकोडर्माची प्रक्रिया केलेले शेणखत अथवा कंपोस्ट खत जमिनीत ओलावा असताना मिसळून द्यावे.
७	पेरणीची वेळ व पध्दत	पेरणी जुलैचा पहिल्या आठवड्यात आटोवावी. आपतकालीन परिस्थीत उशीरा पेरणीसाठी तसेच अर्ध रबी हंगामासाठी या पिकाची निवड करता येते. बिबिएफच्या माध्यमातुन ४ तास सोयाबीन + १ तास तुर या पध्दतीचा वापर करावा किंवा तूरीची सलग पध्दतीने टोबनी करून लागवड करावी.
८	झाडांची योग्य संख्या राखणे	शिफारसीप्रमाणे अंतरावर तुरीची पेरणी करून हेक्टरी झाडांची संख्या राखा. सलग पिकाएवजी तुरीमध्ये अंतर पिक पध्दतीचा वापर करावा.
९	रासायनिक खताचा मात्रा	मृद परिशेषाच्या अहवालानुसार शिफारसीत मात्रा निश्चीत करून वेळेवर दयावी. सर्वसाधारण स्थितीत २५:५०:३० किलो प्रति हेक्टरी नत्र, स्फूरद व पालाश म्हणजे प्रती एकरी १०:२०:२२ किलो नत्र, स्फूरद व पालाश पेरणीच्या वेळी द्यावे त्यानुसार एकरी २२ किलो युरिया + १२५ किलो सुपर फॉस्फेट + २० किलो म्युरेट ऑफ पोटेश गरजेचे आहे किंवा डिएपि ४४ किलो + २० किलो म्युरेट ऑफ पोटेश + युरिया ५ किलो एकरी द्यावे. पिक फुलोगा अवस्थेत असताना १३:०:४५ या

		विद्राव्य खताची व बोरॅन या सुक्ष्म अन्नद्रव्याचा फवारणीच्या माध्यमातुन पुरवठा करावा.
१०	आंतरमशागत/ तणव्यवस्थापन	शिफारसीनुसार डवरणी व निंदण्याच्या पाळ्या दयावा. शेवटच्या डवरणीच्या वेळी डवन्याच्या दात्याला दोरी बांधून सरी काढावी. रासायनिक तण व्यवस्थापनासाठी उगवन पुर्व पेंडीमेथॅलीन ३०% प्रवाही ३५ ते ५० मि.ली. किंवा पेंडीमेथॅलीन ३८.७% प्रवाही ३० ते ३५ मि.ली. प्रती १० लीटर पाणी मिसळून जमिनीमध्ये ओलावा असताना लागवडीनंतर ३ दिवसाच्या आत जमिनीवर फवारावे. पिक फुलावर असताना वातावरणात धुके पडल्यास फुले करपण्याची दाट शक्यता असते त्यासाठी शेतात रात्रीच्या वेळी धूर (धूपट) करावा.
११	किड व रोग व्यवस्थापन	आर्थिक नुकसाणीची पातळी विचारात घेवून शिफारसीनुसार एकिकृत किड व रोग व्यवस्थापन पद्धतीचा अवलंब करावा. तूरीच्या मर रोगासाठी मर रोग प्रतीबंधक वाणाचा वापर करावा शिवाय वर शिफारशित बिज प्रक्रिया अत्यंत महत्वाची आहे. मर बाधीत क्षेत्रावर पिकाची फेर पालट करणे अवश्यक आहे. फेर पालट शक्य नसल्यास निदान मागच्या वर्षाच्या तूरीच्या तासावर परत तूरीचे तास येणार नाही या बाबत खबरदारी घ्यावी.
१२	ओलीत व्यवस्थापन	पिकाच्या नाजूक अवस्थेत संरक्षीत ओलीत करावे विशेषता पिक कळी अवस्थेत व शेंगा पकडन्याच्या / दाणे भरण्याच्या अवस्थेत असताना ओलीत करावे परंतु पिक फुलोन्याच्या अवस्थेत असताना चुकूनही ओलीत करू नये.

बिडिएन ७१६ या वाणाचे गुण वैशिष्ट्ये

अ. क्र.	विवरण	वैशिष्ट्ये
१	प्रसारण वर्ष	२०१६
२	प्रसारण करणारी संस्था / विद्यापीठ	कृषि संशोधन केंद्र, बद्नापूर, जि. जालना
३	बियाणे प्रमाण प्रती एकर	६ किलो
४	परीपक्व कालावधी	१६० ते १६५ दिवस
५	उत्पादकता	२१ ते २२ किव. / हेक्टर
६	विशेष गुणधर्म	इन्डीटरमिनन्ट पसन्या टाइप, मररोग व वांझरोगास प्रतीबंधक, लाल मोठ्या आकाराचे दाणे (१२ ग्राम / १०० दाणे)

अधिक माहीती करिता कृषि विज्ञान केंद्र, यवतमाळचे शास्त्रज्ञ डॉ. सुरेश नेमाडे – ९४२१७७१३७४, डॉ. प्रमोद मगर – ७७५७०८१८८५, प्रा. मयुर ढोले – ९९२११०२११० या नंबर वर संपर्क करावा.

कृषि विज्ञान केंद्र, यवतमाळ